

kunsten

nieuwsbrief 31

'92

SEPTEMBER 2005

Garanties voor kunst op televisie nodig

Culturele canon

Reorganisatie ondersteuningsstructuur

Inhoudsopgave

Nieuwsbrief Kunsten '92 nr. 31
september 2005

Ten geleide	2
Kunsten '92 geeft bestuur een nieuw gezicht	2
Ad 's-Gravesande, Garanties voor kunst op televisie nodig	3
Folkert Haanstra, De kunstvakken en de canon	4
Commissie ontwikkeling Nederlandse Canon van start	5
Jos Houweling, HET CULTUUR CANON	6
Uitmarktdebat over mediabeleid	7
Jeroen Schrijner, Ondersteuningsinstellingen amateur-kunst op één hoop	8
Carolien Croon, Een filminstituut: het kan zo goed misgaan	9
Debat over de cultuurnotasytematiek	10
Kunsten '92 en haar achterban	11
Overzicht leden	12

Colofon

Redactie: Nicole Corstanje, Marianne Versteegh, Annemarie Koopman en Herber van de Minkels

Aan dit nummer werkten mee: Carolien Croon, Ad 's-Gravesande, Folkert Haanstra, Jos Houweling, Aart Kolle en Jeroen Schrijner

Omslag en ontwerp: Mart. Warmerdam, Haarlem

Fotografie: Ronald Knapp (voorpagina en p. 7) en

Aart Kolle (voorpagina en p.10)

Druk: Peco bv, Amsterdam

Abonnement 17,50 euro per jaar

Voor adresgegevens Kunsten '92: zie pagina 11

TEN GELEIDE

Het allereerste debat dat Kunsten '92 organiseerde, in november 1992, ging over de programmering van kunst en cultuur bij de publieke omroep.

Een strijdbare kunstensector uitte toen kritiek op de manier waarop er in Hilversum met de programma-voorschriften, de zogenaamde 'escort-norm', werd omgegaan. Er volgden enkele publicaties en Kunsten '92 maakte goede sier met een onderzoek naar de haalbaarheid van een kunstkanaal zonder reclame, maar er veranderde niets ten goede.

Wie op het Uitmarktdebat het verhaal van Wim Weijland heeft aangehoord, kan begrip opbrengen voor de schijnbare(?) onverschilligheid in de kunstensector ten aanzien van het mediabeleid. We mogen nu al dankbaar zijn als er in de randen van de nacht nog een aardig kunstprogramma overblijft. En dan hebben we het nog niet gehad over de gevolgen van het beleidsplan 'Met het oog op morgen', dat in 2008 in werking moet treden. Daarin wordt voorgesteld om de programma-voorschriften af te schaffen, terwijl de budgetten voor kunst- en cultuur-programmering niet worden gegarandeerd. Kunsten '92 pleit voor 25% zendtijd én budget voor kunst en cultuur, en daarnaast voor een betere naleving van de programmavoorschriften, eigenlijk net als dertien jaar geleden.

Zowel de media als het onderwijs maken kunst zichtbaar en zorgen ervoor dat brede groepen in de samenleving er mee in aanraking kunnen komen, dat is ook het uitgangspunt van de politiek. Uit meerdere artikelen in deze nieuwsbrief blijkt dat verandering van beleid niet in alle gevallen de beste oplossing is. Soms moet gewoon beter worden toegezien op de uitvoering van regelingen en voorschriften.

Marianne Versteegh,
algemeen secretaris Kunsten '92

KUNSTEN '92 GEEFT BESTUUR EEN NIEUW GEZICHT

Op de algemene ledenvergadering van 8 juni jl. heeft Kunsten '92 afscheid genomen van Stevijn van Heusden, met zeer veel dank voor zijn grote inzet en betrokkenheid voor de vele activiteiten die Kunsten '92 heeft ondernomen in de afgelopen jaren. Het tweejaarlijkse verslag, dat bijna zijn hele voorzittersperiode beslaat, geeft daar een aardig beeld van. Nieuwe voorzitter is Ad 's-Gravesande, voorheen directeur van de AVRO, en zowel in heden en verleden betrokken bij diverse kunstorganisaties. Ook het nieuw gekozen, uitgebreide bestuur kent vele nieuwe gezichten, en niet meer alleen uit de wereld van de gesubsidieerde kunsten, maar ook uit de werelden van media en vormgeving.

Nieuwe opzet bestuur

Op 8 juni heeft de algemene ledenvergadering ook ingestemd met een nieuwe opzet van het bestuur. Hoofdtaken van het bestuur nieuwe stijl zijn het behartigen van de belangen van de kunst en cultuursector op bestuurlijk en politiek niveau, en deelname aan en het mede organiseren van het cultureel-politieke debat. Het bestuur zal vooral als denktank en adviseur functioneren en gemiddeld zes keer per jaar vergaderen. Het bestuur neemt daarmee de taken van de voormalige raad van advies over. Uit dit brede bestuur is een dagelijks bestuur gekozen, dat de werkgeversfunctie en een toezichthoudende rol vervult. Het bureau heeft vooralsnog onvoldoende capaciteiten om alle functies zelf uit te voeren. Voor de realisering van een aantal activiteiten zal Kunsten '92 samenwerkingsverbanden met andere organisaties aangaan en een beroep doen op deskundigen uit haar inmiddels brede netwerk.

Garanties voor kunst op televisie nodig

In de recent verschenen nota 'Met het oog op morgen' doet het kabinet voorstellen voor ingrijpende veranderingen bij de publieke omroep. Om de gevolgen kunst en cultuur duidelijk te krijgen hebben Kunsten '92 en Kunst van het Vooruitzien adviesbureau Berenschot de opdracht gegeven een effectrapportage te maken. Een van de conclusies is dat het aandeel kunstprogrammering de afgelopen jaren gestaag is afgenomen. Dat is slecht voor de zichtbaarheid van de kunstensector. Het kabinetsplan maakt die situatie alleen maar erger omdat de middelen voor kunst, anders dan voor nieuws en opinie, niet gefixeerd zijn. Kunsten '92 pleit daarom voor praktische, inhoudelijke en financiële garanties voor kunst op televisie.

De publieke omroep heeft voor veel kunstinstellingen weinig directe betekenis, en zeker geen direct economische.

Op twee sectoren na. De eerste is de film. Die voelt elke verandering, bezuiniging en iedere uitgestelde beslissing onmiddellijk. Net zoals elders in de kunstensector moeten in de film- en dramawereld vele financieringsbronnen worden aangeboord om de budgetten rond te krijgen. Subsidies kunnen vaak pas worden verkregen als er uitzendinggaranties zijn. De tweede is die van de serieuze muziek. Terugloop van het aantal concertproducties op radio en televisie merken orkesten direct aan hun portemonnee.

Veel kunstinstellingen onderhouden geen contacten met omroepen. Sommige zouden misschien niet eens willen, anderen hebben pogingen om samen te werken allang opgegeven onder het motto: het wordt toch nooit wat tussen Hilversum en de kunsten. Daar lijkt het inderdaad verdacht veel op. Het aantal kunstprogramma's neemt gestaag af (Berenschot) en wat er is, verschuift naar de randen van de dag; de budgetten dalen en onder kunst verstaat Hilversum meestal cultuur en het begrip cultuur kent er helemaal geen grenzen. Het is een rommelpot.

Kunst niet populair

In een constellatie waarin kijkcijfers bepa-

lend zijn, is de kunst niet populair. Met dat soort programma's valt immers zelden geld te verdienen, je verkoopt er geen reclameblokken mee. Weinigen bij de publieke omroep maken zich dan ook echt druk over de kunst- en cultuurprogrammering. De bezuinigingen bij het Muziekcentrum voor de Omroep bijvoorbeeld, hadden beslist lager kunnen uitvallen als de publieke omroep niet als de dood was zelf voor het verschil in opbrengst voor Medy van der Laan te worden aangeslagen. Dat zou in feite best hebben gekund, maar niemand had dat voor de kunst der levende muziek over.

Berenschot signaleert dat kunst op de televisie tot een niche voor connaisseurs dreigt te verworden, niet meer te vinden voor een groter geïnteresseerd publiek.

Dat is slecht voor de kunstensector.

Zichtbaarheid is belangrijk. Kunst op radio en televisie, in het bijzonder informatie over kunst, is van levensbelang. Wanneer dat grotendeels wegvalt, weet het publiek nauwelijks meer van je bestaan. Daardoor zal bezoek in omvang afnemen, wat weer consequenties heeft voor eigen inkomsten. Dat zal niet van de ene op de andere dag merkbaar zijn, het is een sluipend proces. Musea weten maar al te goed wat media-aandacht betekent. Grotere bezoekersstromen, meer inkomsten. Steeds vaker betalen dergelijke instellingen dan ook mee aan programma's, vooral documentaires. In Hilversum heb je tegenwoordig makkelijker entree als je geld meebrengt. Ik heb het over de publieke omroep, niet over de commerciële.

Risico's en bedreigingen kabinetsplan

Uiteindelijk zal het cultureel bewustzijn worden uitgehold, wanneer tegen deze gang der dingen niets wordt gedaan, schrijft Berenschot. Daar zou het kabinetsplan voor de publieke omroep in moeten voorzien, maar helaas, dat is niet het geval. De risico's en de bedreigingen zijn ernstiger dan ooit.

Kunst en cultuur moet na 2008 bij de publieke omroep worden bekostigd uit de zogenaamde Box C, de enige box die geen

gefixeerd budget kent (A = nieuws en sport door de NOS en B = opinie en debat door de omroepverenigingen). Minder reclameopbrengsten betekenen in box C minder inkomsten en bij gevolg minder middelen voor programmering. Dus moet er verdiend worden en tellen de kijkcijfers weer in volle hevigheid mee, terwijl de omroep er juist vanaf zou moeten die doorslaggevend te laten zijn.

Moet het plan van tafel? Dat zou in een aantal opzichten mooi zijn, maar is het realistisch? Hilversum heeft jarenlang de kans laten lopen zelf met een meesterzet te komen. Onenigheid troef. Géén plan betekent wéér jaren uitstel. Zal Den Haag dat laten gebeuren?

Belangrijk is dat het plan voor kunst en cultuur wordt aangepast. Kunsten '92 pleit voor garanties voor kunst op televisie. Praktische, inhoudelijke en financiële garanties. Er moet een goed programma-voorschrift komen met een goede definitie van wat onder cultuur- en wat precies onder kunstprogrammering moet worden verstaan. Een deugdelijk, gegarandeerd budget is onontkoombaar, want uitzend-schemamakers en netmanagers stellen onvermijdelijk, noodgedwongen andere prioriteiten. En om ervoor te zorgen dat het mogelijk is hiervoor een budget te fixeren zal de Tweede Kamer straks moeten bepalen dat het verlies aan reclameinkomsten dat zal ontstaan van rijkswege gecompenseerd moet worden.

Als dat allemaal gelukt is in september dan helpen wij de publieke omroep gevraagd en ongevraagd wel weer aan grote hoeveelheden goede ideeën en informatie om er prachtoprogramma's mee te maken. Ten faveure van de kunst.

Ad 's-Gravesande is voorzitter van Kunsten '92

Het rapport Berenschot kan elektronisch worden verkregen via www.kunsten92.nl.

DE KUNSTVAKKEN EN DE CANON

Eind augustus is de commissie Van Oostrom geïnstalleerd die een culturele canon voor het onderwijs aan kinderen van vier tot achttien jaar gaat ontwikkelen op het gebied van onder andere literatuur, geschiedenis en kunst. Maar is zo'n canon eigenlijk wel nodig voor de kunstvakken in het primair en voortgezet onderwijs? Folkert Haanstra vindt van niet. De overheid had er beter aan gedaan het behalen van de bestaande kerndoelen op kunstzinnig gebied te behouden en serieus te nemen, en daarnaast het cultuurhistorische vak CKV2 niet te laten bungelen, maar het – zoals ooit de bedoeling was – gewoon verplicht te stellen in het eindexamenprofiel Cultuur en Maatschappij.

De discussie rond de culturele canon is er vaak een waarbij de partijen elkaars karikaturen bevechten. Tegenstanders beschouwen de culturele canon – in de woorden van Robert Hughes – als een tirannieke Dikke Bertha die met haar loop gericht staat op zwarten, homo's en vrouwen; voorstanders zien in de bedreiging van de canon een samenzwering van gefrustreerde cultuurwetenschappers en sociologen die onverkort vasthouden aan de clichés van de jaren zeventig. In het onderwijs was de canon tot nu toe vooral een discussiepunt onder literatuur- en geschiedenisdocenten. Maar het rapport van de Onderwijsraad *De stand van educatief Nederland* en de opdracht van minister Van der Hoeven aan de commissie Van Oostrom om een canon op te stellen voor een nieuw 'verhaal Nederland', plaatst het canondebat midden in het onderwijs. Dat verhaal betreft in de eerste plaats de geschiedenis, en moet vervolgens voorbeeldsgewijs worden uitgewerkt voor taal en literatuur, wetenschap, geografie, techniek, geestelijke en maatschappelijke stromingen en ook de kunst. Over kunst en de kunstvakken gaat het hier.

Is de culturele canon uit het onderwijs verdwenen?

Uitgangspunt van de opdracht voor het opstellen van een canon is dat deze grotendeels uit het onderwijs is verdwenen. Maar is dat werkelijk zo? Globaal kan men vaststellen dat sinds de invoering van de Mammoetwet het disciplinegerichte curriculum en het *Bildungsideal* dat het vertegenwoordigt, aan belang heeft ingeboeten gunste van persoonlijke relevantie, maatschappelijke relevantie en het leren van cognitieve vaardigheden (het 'leren leren'). Dat algemene beeld geldt wel voor het geschiedenis- en literatuuronderwijs, maar niet voor kunstvakken als muziek en tekenen. Die hadden voor de Mammoetwet een marginale positie en de invulling was vaak vrijblijvend. Pas met de invoering van eindexamenmogelijkheden in muziek en de beeldende vakken in de loop van de jaren zeventig kwam een meer disciplinegerichte benadering in de kunstvakken op gang. Het aandeel van kunsttheorie en kunstreceptie nam sterk toe (overigens niet tot ieders genoegen) en met de invoering van de basisvorming in 1995 kregen uiteindelijk ook dans en theater de status van schoolvak. Deze ontwikkeling culmineerde in het vak CKV1 (de voor iedere leerling verplichte oefening in cultuurdeelname) en in het vak CKV2 dat leerlingen laat kennismaken met de belangrijkste periodes uit onze cultuurgeschiedenis en hen leert verschillende vormen van kunst en cultuur te kennen binnen de context van

een bepaalde tijd. Het vak CKV2 is bij uitstek een vak dat bijdraagt aan het door de minister gewenste 'historisch en cultureel besef'.¹ Naast de expliciete canon in de vorm van theoretische kennis kan men bij het onderwijs in kunstzinnige vorming vaak spreken van een impliciete canon. Zo ligt in de beeldende vorming de nadruk nog steeds op het op gestructureerde wijze aanleren van formele aspecten (kleur, lijn, compositie, et cetera) die zo kenmerkend zijn voor het Westers modernisme.

Hoe wenselijk is een nationale canon voor de kunstvakken?

'Er is behoefte aan een nieuw 'verhaal Nederland', schrijft Van der Hoeven in haar opdrachtbrief aan Van Oostrom. Verderop nuanceert zij dat door te stellen dat het gaat om 'gedeelde (cultuur)historische kennis over Nederland in een internationale, vooral Europese context'. Ook moet 'nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de wijze waarop onze cultuur is en wordt beïnvloed door niet-Nederlandse culturen en omgekeerd'. U kunt de ontwikkelingen volgen op de website van de commissie: www.canonvannederland.nl.

Dat met de canon sociale cohesie en cultuurdeelname wordt bevorderd, is zeer twijfelachtig.

Maar is er behoefte aan een nieuwe meer nationaal gerichte kunstcanon in ons onderwijs? Ik denk van niet. Uit internationaal vergelijkend onderzoek van Ton Bevers naar de theoretische eindexamens muziek en beeldende kunst blijkt dat wij in onze examenopgaven minder gericht zijn op het verleden, maar ook minder nationaal gericht zijn dan de ons omringende grote landen Frankrijk, Engeland en Duitsland. Bevers ziet hierin het lot van een klein land dat geen gelijkwaardige culturele relaties met grotere landen kan onderhouden en noodzakelijkerwijs internationaal georiënteerd is.² Nog afgezien van de vraag of we op alle kunstgebieden wel tot een canon van enige omvang kunnen komen, vind ik het in deze tijd van het wereldcultuurstelsel belangrijker dat er serieus gewerkt wordt aan een multiculturele aanpak in de kunstvakken. Daarover is wel veel gepraat en geschreven, maar deze wordt in de praktijk nog nauwelijks gerealiseerd.

Tegenstrijdig beleid

Vanaf het begin van haar ministerschap is de inzet van Van der Hoeven geweest meer keuzevrijheid aan scholen, docenten en leerlingen te geven. Met ingang van 2006 worden de bestaande kerndoelen voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs in aantal terug gebracht en algemener gesteld, terwijl vanaf 2007 de keuzemogelijkheden in de profielen van de tweede fase van het voortgezet onderwijs worden verruimd. Dit beleid geldt ook voor de kunstvakken. De nieuwe kerndoelen houden niet veel meer in dan dat er 'iets' aan het maken van, het kijken en luisteren naar kunst gedaan moet worden. De oude kerndoelen waren duidelijker wat betreft inhoud en streefniveau; alleen werden

de scholen daar nooit op afgerekend. Keer op keer werd bijvoorbeeld aangetoond dat het muziekonderwijs op de basisscholen ver onder de vastgestelde maat bleef, maar verder dan deze constatering kwam het niet. En in naam van de keuzevrijheid voor de leerling wordt in het eindexamenprofiel Cultuur en Maatschappij een kunstvak niet langer verplicht gesteld. Die nadruk op keuzevrijheid blijkt ook uit de bestemming van het extra geld voor cultuuronderwijs. Dat gaat in de vorm van vrij aan culturele activiteiten te besteden vouchers naar scholen en leerlingen.

Het opstellen van een nationale canon die zijn weerslag moet hebben in kerndoelen en examenprogramma's staat haaks op dit beleid. De minister beseft dat en laveert in haar opdrachtbrief tussen de klippen door, door te stellen dat gewaakt moet worden voor overlading van het onderwijsprogramma en de canoncommissie te vragen 'voeling' te houden met scholen, leraren en leerlingen.

Over wat kunstvakdocenten zelf van de culturele canon vinden is wel iets bekend. In een onderzoek onder CKV1-docenten is gevraagd naar de mening over de rol daarvan in hun vak. Slechts een kleine minderheid vindt dat de canon in belangrijke mate bepalend moet zijn voor de culturele bezoeken van de leerlingen en voor de theorie. Ruim de helft heeft een gematigd standpunt en vindt dat alle leerlingen enkele 'klassiekers' gezien of gehoord moeten hebben en 30 tot 40% van de docenten wil de canon helemaal niet als richtlijn gebruiken. Afwijzing van de canon is deels principieel, omdat men vindt dat de eigen keuze van de leerling het uitgangspunt van het vak moet zijn. Maar er is ook een praktische kant. Men wil namelijk dat leerlingen 'live' activiteiten bezoeken en is daarmee afhankelijk van het culturele aanbod in de omgeving van de school gedurende een bepaalde periode.³

Zal de culturele canon tot meer cultuurparticipatie leiden?

Uit onderzoek blijkt dat tot op heden noch de invoering van het vak CKV1, noch de uitvoering van het Actieplan Cultuurbereik tot meer cultuurdeelname van jongeren heeft geleid. Wat zouden in dit opzicht de gevolgen zijn als er een canon voor de kunsten wordt opgesteld en het ook nog lukt deze te implementeren? Het gemiddelde culturele kapitaal per leerling zal dan toenemen en deze vorm van cultuuroverdracht kan men op zich nastrevenswaard vinden.

Maar of hiermee op termijn ook de sociale cohesie en cultuurdeelname wordt bevorderd is zeer twijfelachtig. De conclusie uit recent onderzoek naar de effecten van het literatuuronderwijs is juist dat onderwijs dat rekening houdt met de eigen smaak en belevingswereld van leerlingen het lezen van literatuur op latere leeftijd meer bevorderde dan de klassieke overdracht van literaire kennis.⁴ Daarnaast zijn we in het algemeen geneigd de directe invloed van onderwijs in de kunstvakken op latere cultuurdeelname te overschatten. Waar het in het onderwijs wat betreft de culturele canon allemaal beter zou zijn (bijvoorbeeld Frankrijk) is het gemiddelde bezoek aan klassieke concerten en theatervoorstellingen lager dan bij ons en is het museumbezoek vergelijkbaar. Jongeren nemen in Frankrijk wel meer deel aan cultuur dan de ouderen (in tegenstelling tot in Nederland), maar blijkbaar beklijft dat niet.

lees verder op p. 6

Commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon van start

Op 31 augustus jl. is de Commissie Nederlandse Canon van start gegaan met een persconferentie in het Mauritshuis. De commissie heeft drie taken: een canon ontwikkelen, de verantwoordelijkheden daarvoor binnen en buiten het onderwijs in kaart brengen en een voorstel doen over de evaluatie en de herijking ervan. De canon moet een kader bieden voor gedeelde culturele historische en maatschappelijke kennis over Nederland in een internationale, vooral Europese context. De commissie komt voor 1 september 2006 met haar eindrapport.

De canon is in de eerste plaats bedoeld voor het onderwijs, maar is daarnaast ook bestemd voor een breder publiek. De uitwerking ervan wordt voorzien in drie concentrische cirkels. De kern van de canon wordt opgenomen in de kerndoelen en examenprogramma's in het primair en voortgezet onderwijs. De cirkel daarbuiten bevat elementen die scholen facultatief in hun programma kunnen opnemen. De derde cirkel is bedoeld om andere, vooral culturele instellingen te

'Wat meer canon kan allesbehalve kwaad naast alle talpa'

inspireren bij hun activiteiten en daardoor de impact van de canon versterken. 'Met het oog op de implementatie van de canon stel ik mij voor de wereld van de theaters, de muziekpodia, de musea, het cultureel erfgoed, de uitgevers, én die van radio en televisie opnieuw aan te spreken', stelde Medy van der Laan in een toespraak bij de start van de commissie.

Intrinsieke waarde

Voorzitter Van Oostrom benadrukte dat de commissie de canon niet als een remedie ziet tegen allerlei van buiten komend onheil, maar in eerste plaats als grote intrinsieke waarde in zichzelf. Het gaat om 'een beter besef en kennis van wat bij uitstek wetenswaardig is aan feiten, figuren, processen en verschijnselen uit onze gedeelde geschiedenis en cultuur – van Nederland om te beginnen, maar heel uitdrukkelijk in relatie tot zijn wijde buitenwereld.' Extra aandacht voor de canon is een uitdrukkelijke keuze voor kwaliteit: 'de canon is er ook om kwaliteit en blijvend belang te durven benoemen, en ons te blijven doordringen van het verschil tussen historische gebeurtenissen en hypes, en tussen kunst en kitsch. Ook daarom kan wat meer canon allesbehalve kwaad naast alle talpa, en daarmee bedoel ik dan de soort en niet alleen die losse zender.'

www.canonvannederland.nl

Van Oostrom, may I have your votes please?

Ik stel me graag voor dat, tegen de verwachting in, de commissie Van Oostrom komt met een canon in de vorm van een streng en allesomvattend stelsel van regels en criteria waarmee we ook kunstenaars weer eenduidig in een rangorde kunnen plaatsen, zoals dat in 1708 gebeurde voor de schilderkunst door Roger de Piles. Zijn *Balance des peintres* kende een puntenstelsel waarbij 20 de hoogste score was, namelijk ultieme perfectie. Dit ging echter het menselijke voorstellingsvermogen te boven, dus die score werd niet uitgedeeld. Score 19 was het hoogst voorstelbare niveau van perfectie, maar daar kwam, althans in 1700, nog geen kunstenaar aan toe. Inmiddels kan dat wel het geval zijn, en omdat we bij voorkeur nationaal moeten denken is Piet Mondriaan misschien een 19 waard. Maar aan een score 20 mogen we, ook in de Nederlandse kunstcanon, niet denken. Een 18 (dichtbij perfectie) is voor meer kunstenaars haalbaar, maar vaak alleen binnen een bepaald genre en dan vaak ook niet op alle onderdelen. Zo scoorde Titiaan bij de Piles een 18 op kleur maar slechts een 6 voor expressie. Rembrandt moet het met een 17 voor kleur doen, maar krijgt wel een 12 voor expressie. Bedenkt u zelf enkele recente Nederlandse voorbeelden met score 18. Zo'n punten-telling leidt tot een goed te overhoren en een goed te onderhouden canon en is bovendien bruikbaar bij Fondsen, kunstplannen et cetera.

Maar nee, de commissie van Oostrom zal vast met een genuanceerd en realistisch advies komen, waarbij het disciplinegerichte onderwijs weer wat terrein wint op persoonlijke en maatschappelijke relevantie. Maar voor de kunstvakken is zo'n correctie niet nodig. De overheid had er beter aan gedaan het eerder voorgenomen beleid ook echt uit te voeren, dat wil zeggen de bestaande kerndoelen op kunstzinnig gebied te behouden, het behalen ervan serieus te nemen en daarnaast het cultuurhistorische vak CKV2 niet te laten bungelen, maar het – zoals ooit de bedoeling was – gewoon verplicht te stellen in het profiel Cultuur en Maatschappij.

Folkert Haanstra is lector Kunst- en cultuureducatie aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

1 – CKV1 is bedoeld om leerlingen gemotiveerd te leren kiezen uit voor hen betekenisvolle activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, op grond van ervaring (het bezoek van voorstellingen e.d.), kennis en praktische werkzaamheden. Voorop staat dat leerlingen moeten ervaren wat kunst en cultuur is. Het vak is thematisch van opzet en wordt afgesloten met een kunstdossier met verslagen van culturele activiteiten waaraan is deelgenomen. CKV2 is gericht op kennisoverdracht van de cultuurgeschiedenis van beeldende kunst en vormgeving, muziek, theater/drama en dans. Het vak wordt gegeven in combinatie met CKV3, de concrete beoefening van een van de bovengenoemde kunstdisciplines.

2 – Ton Bevers, 'Canon en kunstvakken', in het komende nummer van *Cultuur + educatie* 13 (2005). Deze publicatie is vanaf 20 september te verkrijgen via Cultuurnetwerk in Utrecht.

3 – Harry Ganzeboom e.a., *Momentopnames CKV1: eindrapportage CKV1-Volgproject* (Utrecht: Cultuurnetwerk 2003).

4 – Marc Verboord, 'Moet de meester dalen of de leerling klimmen?: de invloed van literatuuronderwijs en ouders op het lezen van boeken tussen 1975 en 2000' (dissertatie Universiteit Utrecht, 2003).

HET CULTUUR CANON

Het rijbewijs voor de cultuur. Zonder het rijbewijs word je niet toegelaten tot een kunstacademie, krijg je geen kortingen, subsidies, enzovoort. Ik ben een groot voorstander van het cultuur canon om er daarna tegen te zijn, vanwege wat er niet in staat en er absoluut in moet en vanwege wat er uit moet, vanwege de details. Ik ben tegen de vorm van het canon. Tegen een CD-box, te koop bij het Kruitvat. Tegen het schilderij van de week, tegen de kunstenaar van de maand. Tegen een culturele encyclopedie; van de A van Aardappeleters naar de Z van Zuurkool met vette jus. Als bijdrage voor het canon meld ik dat 'De Aardappeleters' een schilderij is van Vincent van Gogh, geschilderd in 1885 te Nuenen. Het schilderij kan worden gezien als het begin van het Expressionisme. Zie de letter E. 'Zuurkool met vette jus' is een lied geschreven door Wim T. Schippers in 1973 en gezongen door Sjef van Oekel tijdens de Kerst op de televisie. 'Zuurkool met vette jus, soep vooraf, ja dat is mijn menu. Kaantjes met bruine bonen, flink veel ei, niet van dat gewone. Brokken kaas met mayonaise, warme friet en ook saucijzen.' Ik hoop dat er fouten in het canon komen. Bijvoorbeeld; 'de mensen op het schilderij 'De Aardappeleters' eten Bintjes.' Fout! Het schilderij komt uit 1885 en het Bintje is gekweekt door meester de Vries tussen 1905 en 1910. Het Bintje is vernoemd naar een leerlinge van meester de Vries. De Eigenheimer komt uit 1893 en de Eersteling uit 1900. Volgens onderzoek werden er in 1885, te Oost-Brabant, Rode Bremer gegeten. Er moeten extra veel fouten in. Ik ben voor een jaren-lange discussie over het canon, met bloed en rode verf.

Jos Houweling is directeur van het Sandberg Instituut

TOEGANG TOT TOEZICHT. MEER DIVERSITEIT IN HET CULTURELE BESTUUR

Concertgebouw Amsterdam, woensdagmiddag 5 oktober 2005. Voorzitter: Noraly Beyer

De samenstelling van een bestuur of Raad van toezicht is mede bepalend voor de kwaliteit van het bestuur en toezicht. Hoe staat het ervoor met de diversiteit in besturen en wat is nodig om het aandeel daarin van vrouwen en allochtonen te vergroten?

Het initiatief voor deze middag is genomen door Martijn Sanders, directeur Concertgebouw en lid van het Ambassadeursnetwerk Besturen. Kunsten '92 ondersteunt dit initiatief. Programma en aanmeldingsformulier vindt u op www.kunsten92.nl

UITMARKTDEBAT

Wat gaat er veranderen voor kunst bij de publieke omroep als de media-plannen van het kabinet doorgaan? De perspectieven zijn niet best, blijkt uit het rapport Berenschot. Op initiatief van Kunsten'92 en Kunst van het Vooruitzien, en onder leiding van Lennart Booij debatteerden vertegenwoordigers van de omroep en kamerleden hierover in Paradiso.

Wim Weijland, hoofd Kunst van de AVRO, geeft een overzicht van de huidige situatie van de kunst- en cultuurprogrammering op televisie. Kunstprogramma's worden in het komende seizoen nog meer dan voorheen verdreven naar de randen van de nacht. 'De publieke zenders hebben tussen zes en elf uur 's avonds per week ruim honderd uur televisie te vullen, maar slechts één uur daarvan is serieuze kunst-informatie op *prime time*: dat is 1% van de zendtijd.' Een van de oorzaken van die marginalisering is het niet goed naleven van het programmavoorschrift. Daar is ook nauwelijks controle op. Kunst, dat is ook *Top of the Pops* en de herhalingen daarvan. Een andere oorzaak is de recent ingevoerde financieringssysteem 'geld op schema', die ervoor zorgt dat de netcoördinatoren niet alleen bepalen wanneer iets wordt uitgezonden, maar ook welk budget daarbij hoort. Die systeem heeft kwalijke gevolgen voor de kunstprogrammering omdat diezelfde netcoördinatoren verplicht zijn kijkcijfer-aandelen te halen. Als oplossing voor nu en na 2008 bepleit Weijland een iets lager percentage aan kunstprogramma's, maar wel scherper gedefinieerd en waarvan verplicht een substantieel deel tussen zes en elf uur 's avonds wordt uitgezonden.

Restfunctie C

Cees Vis, lid van de Raad van Bestuur van de Publieke Omroep schetst vervolgens de financiële gevolgen van het kabinetsplan. Het kabinet wil daarmee een aantal doelen tegelijk halen: een brede publieke omroep, een digitaal offensief om kijkers terug te winnen van de commerciële, en

Vlnr: Ferry Houterman (VVD), Bert Bakker (D66), Martijn van Dam (PvdA) en Femke Halsema (Groen Links).

een ambitieus cultuurbeleid. Maar de financiering moet budgetneutraal en tegenvallende reclame-inkomsten mogen niet uit publieke middelen worden gecompenseerd, hoewel verwacht wordt dat die inkomsten de komende jaren fors zullen dalen. Omdat het budget voor nieuws, opinieprogramma's en educatieve televisie wordt vastgelegd, zullen de verminderde reclame-inkomsten grotendeels in functie C – waaronder ook kunst valt – moeten worden opgevangen. 'Alles is dus gefixeerd, behalve de problemen.' Worden de gedeerde inkomsten en bezuinigingen alleen van C afgetrokken, dan resulteert dat in 2008 in een budget van minder dan 60% dan het huidige, om daarna nog verder te dalen. Vis concludeert dat de kabinetsplannen niet te realiseren zijn. 'Aan de politiek de keuze voor een brede óf een smalle omroep.'

Mooie praatjes

De ambities van D66 voor kunst en cultuur worden bij de media niet waargemaakt, erkent Bert Bakker. 'We zijn het eens met de stelling dat kunst en cultuur in Hilversum een ondergeschoven kind is. De vraag is alleen of dat met de nieuwe plannen erger wordt of niet. Het is toch van den gekke: de publieke omroep laat

haar keuzes door reclame-inkomsten bepalen, terwijl driekwart met publieke middelen wordt gefinancierd. Het is een kwestie van keuzes. De publieke omroep kiest eerder voor voetbal en *Onderweg naar morgen* dan voor kunst.' Bakker heeft geen moeite met de suggestie van VVD-lid Ferry Houterman, kroonlid van de Raad van Toezicht van de Publieke Omroep, om een apart budget en zendtijdpercentage voor kunst en cultuur te reserveren, maar de vraag is of je daarmee iets oplost. 'Zie maar eens hoe Hilversum het wettelijk programmavoorschrift interpreteert.' Volgens Femke Halsema (Groen Links) zit iedereen gevangen in hetzelfde probleem: een breed publiek bestel wordt gedefinieerd als veel kijkers en een hoog marktaandeel. Deze opmerking leidt tot een vraag uit de zaal: 'Waarom wordt een breed bestel niet in termen van diversiteit gedefinieerd?' Bakker kan zich daar geheel in vinden: 'Voor mij zit diversiteit in bereik en niet in kijkcijfers.' PvdA-kamerlid Martijn van Dam werpt tegen dat de prikkels in het kabinetsplan wel degelijk in hoge kijkcijfers zitten. 'Functie C is een sluitpost. Mooie praatjes voor de bühne.'

U kunt het debat via www.fabchannel.com bekijken.

Ondersteuningsinstellingen amateurkunst op één hoop

De ondersteunende instellingen voor de amateurkunst zijn tot nu toe per discipline georganiseerd. Zij zien de bevordering van amateurkunsten en professionele kunst in onderlinge samenhang, net zoals dat bij de breedtesport en topsport het geval is. De lijn die OCW nu kiest, wijkt daarvan af. OCW lapt alle ondersteuning van amateurkunst bijeen en kiest voor één ondersteuningsinstelling. Het Platform Amateurkunst is vooralsnog voorzichtig positief.

Toen in 1991 Van Beek en Knulst *De Kunstzinnige Burger* publiceerden, kwam de amateurkunst in één klap op de politieke kaart terecht. Liefst 47% van de Nederlandse bevolking (zes miljoen mensen) ouder dan zes jaar bleek min of meer kunstzinnig actief. Zeven jaar later, in 1998, telde Knulst en De Haan opnieuw ongeveer zes miljoen kunstzinnig actieven, al was er een verschuiving naar senioren zichtbaar. Volgens de meest recente gegevens van het SCP in 2003 is dit aantal stabiel gebleven.

De amateurkunsten omvatten ruim 20.000 organisaties, verenigingen en stichtingen. Ze organiseren jaarlijks gezamenlijk 340.000 activiteiten, van voorstellingen, concerten en lezingen tot exposities. Deze trekken meer dan 35 miljoen bezoekers uit alle lagen van de bevolking.

Wederzijds belang

Amateurs hebben belang bij de professionele kunsten, bijvoorbeeld als richtsnoer en samenwerkingspartner, maar dat geldt ook andersom. Onderzoek laat zien dat amateurbeoefenaars van kunstvakken vaker dan niet-beoefenaars bezoeker zijn van kunst en cultuur. Van de beoefenaars die georganiseerd kunst beoefenen (dat wil zeggen lessen volgen, dan wel bij verenigingen en dergelijke zijn aangesloten) is weer een groter percentage bezoeker dan van de ongeorganiseerde beoefenaars. De verbanden zijn het sterkst bij het bezoek van conventioneel cultuur aanbod. Naast kunstbezoekers zijn de zes miljoen amateurs ook investeerders: ze investeren in de aanschaf van materiaal, instrumenten en leerboeken,

in repetities, cursussen, kampen, in computers, bijeenkomsten en verenigingen, in onderwijs, educatie en scholing. De amateurs genereren tevens een enorme hoeveelheid banen in bedrijfsleven, educatie en cultuur. Onderzoek in Frankrijk (1996) heeft aangetoond dat de amateurs samen goed waren voor 1,15 miljard euro aan uitgaven en 91.000 banen in de kunsten en daarmee direct verantwoordelijk voor 23% van de werkgelegenheid in deze sector!

De bevordering van amateurkunsten en van professionele kunst moet dan ook in onderlinge samenhang worden gezien, net zoals dat bij breedtesport en topsport het geval is. Daarnaast willen we hier nog wijzen op de groeiende groep – vooral jongere en cultureel diverse – zeer creatieve kunstenaars, die zich niet laten definiëren als amateurs, maar ook (nog) niet in directe zin professionaal zijn. De fusieplannen van OCW lijken echter een heel andere kant op te gaan.

Ondersteuning: amateurkunst één sector?

De rijksoverheid heeft ertoe bijgedragen dat er in de verschillende kunstdisciplines door de jaren heen ook voor het amateurveld ondersteunende instellingen zijn geschapen: professionele organisaties die hun netwerken zowel in de professionele als de niet-professionele sectoren van de discipline hebben en zich concentreren op de ontwikkeling van het amateurveld. Zij zijn verantwoordelijk voor wat het ministerie 'besteltaken' noemt: kwaliteitsbevordering door de opleiding van amateurdirigenten, -instructeurs, -regisseurs, -choreografen en -coaches; promotie; vernieuwende festivals; het opzetten van theaterwerkplaatsen; landelijke coördinatie voor het soms zeer diverse veld; repertoire voor theater en muziek helpen ontwikkelen en verspreiden; internationale contacten en tal van andere zaken. Deze activiteiten vereisen specifieke kennis en vaardigheden: niet alleen tussen de disciplines, maar ook tussen de beoefenaars van amateurkunst bestaan werelden van verschil.

De lijn die OCW nu kiest, wijkt af van deze

benadering. OCW lapt alle ondersteuning van amateurkunst bijeen en kiest voor één ondersteuningsinstelling in de amateurkunst. Het perspectief van één instituut per discipline, dat voor de 'professionele' kunsten geldt, wordt op amateurniveau dus verlaten voor een multidisciplinair, horizontaal perspectief. Daarbij gaat OCW nog net niet zo ver als de commissie amateurkunst van de Raad voor Cultuur, die had gepleit voor de projectmatige ontwikkeling van een brede instelling voor kunst, cultuur, welzijn en erfgoed op derdelijnsniveau.

Voorzichtig positief

De instellingen in het Platform Amateurkunst (PAK) hebben met het oog op de gemeenschappelijke belangen de afgelopen jaren al activiteiten ontwikkeld die de gehele amateurkunst betreffen, zoals educatie, promotie en onderzoek. Hier kan met vereende krachten nog veel meer in worden bereikt. Dat geldt zeker ook op het gebied van de politiek en de media: de belangstelling voor het belangrijke amateurdeel van de kunsten is marginaal te noemen en versterking van de positionering is dan ook noodzakelijk. Een risico is echter dat schaalvergroting vaak leidt tot verlies aan effectiviteit. Bij de geplande eenzijdige, horizontale krachtenbundeling in de amateurkunsten dreigt daarnaast de samenhang met andere delen van de kunstwereld uit het zicht te verdwijnen. Deze risico's moeten worden ondervangen. Dat vergt de nodige zorgvuldigheid. Het PAK staat vooralsnog voorzichtig positief tegenover de beoogde structuur.

Het Platform Amateurkunst bepleit een adequate ondersteuningsstructuur voor de kunsten, zowel gericht op ontwikkeling van de breedte als van de top. Vanuit dit perspectief is bundeling van krachten van wezenlijk belang voor de hele kunstwereld, met inbegrip van amateurs en professionals.

Jeroen Schrijner is voorzitter van het PAK en directeur van Unisono. Het PAK bestaat uit het Landelijk Centrum Amateurdans, St. Beeldende Amateurkunst, St. Schrijven, Theaterwerk NL en Unisono.

EEN FILMINSTITUUT: HET KAN ZO GOED MISGAAN

Het belangrijkste advies van de Raad voor Cultuur over de ondersteuningsstructuur in de filmsector betreft de oprichting van een instituut. Dit zou er moeten komen om het filmklimaat te versterken, overlap tegen te gaan en lege plekken op te vullen. Inmiddels is bekend dat Medy van der Laan dit advies overneemt, hoewel ze een andere richting lijkt te kiezen dan de raad voorstelt. Dat de filmproducenten niet meteen enthousiast worden over de oprichting van een instituut heeft te maken met de aanhoudende zorg rond de financiering van films en pijnlijke ervaringen met instituten in het verleden. Maar het advies biedt ook kansen.

De grootste zorg in de filmsector is en blijft de financiering van productie. Omdat er voor filmmakers en producenten geen continuïteit valt op te bouwen met hun vak¹ overheerst de mening dat alle middelen die de komende jaren vrijkomen naar productie zouden moeten vloeien. Makers, scenaristen, crew, acteurs, producenten en facilitaire bedrijven hebben daar allen baat bij. Productie is nodig om de Nederlandse film inhoud, vorm en een gezicht te geven, om kennis en ervaring op peil te houden, om de infrastructuur op de been te houden. *First things first*. Producenten zien met de komst van een instituut de focus verlegd worden van productie naar andere filmgerelateerde zaken, in hun ogen erg belangrijk maar toch secundair. Zonder film geen filmeducatie of statistiek. We moeten ervoor waken dat de filmwereld geen waterhoofd krijgt. De benen waarop we staan zijn ontwikkeling en productie.

REORGANISATIE ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR

In een recente brief stelt OCW voor om alle ondersteunende instellingen in de amateurkunst, film, muziek en erfgoed vóór 1 januari 2007 met elkaar te laten fuseren. Op deze pagina's treft u commentaar uit de sectoren film en amateurkunst. De Kerngroep Toekomst Ondersteuning Muziek, waarin alle ondersteunende instellingen op het terrein van de muziek zijn vertegenwoordigd, wilde desgevraagd nog niet op dit moment reageren.

Het ziet er overigens naar uit dat een aantal andere instellingen in deze categorie de komende drie jaar met minder geld zal moeten rondkomen dan de Raad voor Cultuur heeft geadviseerd. Kunsten '92 vindt dat de staatssecretaris de sector hier wel tegemoet had mogen komen.

Daarnaast zitten er bij producenten die al wat langer meedraaien nog wat pijnlijke ervaringen in het achterhoofd van diverse instituten en initiatieven die van achter het bureau zijn opgetuigd of gefuseerd, om niet lang na oprichting roemloos ten onder te gaan of uit te monden in bureaucratische organisaties zonder voeling met de sector. Welke garanties zijn er dat het nieuw op te richten sectorinstituut niet eenzelfde lot is beschoren? Op papier ziet het er best goed uit, en zou het veel kunnen opleveren, maar het zou ook zo goed kunnen mislukken.

In het voorstel van de Raad moeten vertegenwoordiging en promotie van de Nederlandse film in alle genres, expertiseontwikkeling en bemiddeling op het terrein van filmeducatie, informatievoorziening, onderzoek, debat en reflectie, alsmede deskundigheidsbevordering een plek krijgen in het instituut. De Raad kiest daarbij voor een model dat nadrukkelijk niet gelieerd is aan het Filmfonds, maar aan het Filmmuseum. De staatssecretaris wijkt op dit punt van het raadsadvies af; we zullen op de eveneens aangekondigde filmbrief moeten wachten om te begrijpen waarom. Ze kiest echter evenmin voor een sectorinstituut gelieerd aan het fonds. Wel ligt het in de lijn der verwachtingen dat het instituut in hetzelfde pand als het Filmmuseum zal worden gehuisvest.

Dat treft, want het Filmmuseum wordt de komende jaren in het nieuw gestoken in Amsterdam-Noord, aan de IJ-oever. Daar zien producenten kansen, met het Muziekgebouw aan het IJ als recente voorbeeld van hoe het zou kunnen worden. Met de publieksfunctie van het instituut zit het dan wel gebeiteld, daar aan het IJ. Daar kan met gemak 'het gezicht van de Nederlandse film' worden opgebouwd. Een plek waar films vertoond worden, in première gaan, waar debatten worden gevoerd. En waar net als bij het Muziekgebouw een 'eventcultuur' omheen hangt, zodat bezoekers ook gewoon kunnen binnenstappen voor een lunch met uitzicht over het IJ of een bezoekje aan de filmboek- en DVD-winkel. Een gebouw als een statement dat door toeristen uit binnen- en buitenland moet worden bezocht omdat het groots en meeslepend is en het uitzicht fenomenaal. Dat creëert kansen voor de Nederlandse film. Meer zichtbaarheid en uitstraling, een beter imago, een beter publieksbereik, en daarmee mogelijk een groeiende bereidheid van de overheid om de dringend benodigde extra middelen voor filmproductie vrij te maken.

De sector kan in de ogen van producenten tevens opknappen als het raadsadvies wordt opgevolgd om alle secundaire taken die het Filmfonds momenteel uitvoert over te hevelen naar het nieuw te vormen instituut. Het Filmfonds zal daarmee uitsluitend gericht zijn op de ontwikkeling en productie van films in alle genres. Dat zou moeten kunnen bijdragen aan de gewenste helderheid en transparantie waar producenten al zo lang om

lees verder op p. 11

Is er toekomst voor de cultuurnota-systematiek?

De zogeheten 'Contourennota' over de herziening van de cultuurnotasystematiek laat lang op zich wachten. Wellicht dat de nota op de mat van de Tweede Kamer valt tegen de tijd dat u deze nieuwsbrief ontvangt. Op 8 juni organiseerde Kunsten '92 een debat over de toekomst van de cultuurnotasystematiek in Arti et Amicitiae. Oeds Westerhof (BMC Consultants) en Ellen Walraven ('t Barre Land) en presenteerden daar beiden hun visie op het subsidiestelsel, waarna zij hierover in debat gingen met Rob Docter (Berlage Instituut) Cor Wijn (Hylkema Consultants) en Jack Verduyn Lunel (Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten). Stevijn van Heusden, scheidend voorzitter van Kunsten '92, zat het debat voor.

Cor Wijn (vennoot Hylkema consultants) en Oeds Westerhof (senior adviseur BMC consultants) in debat.

'Kunst laat zich niet voegen naar vierjarige periodes, de hele systematiek komt mij wat communistisch voor', stelt Oeds Westerhof. De huidige systematiek onttrekt erg veel energie aan organisaties en dat gaat ten koste van de productie van kunst.

Zelfs de kleinste subsidies moeten vergaand worden verantwoord. Het gevolg is een eindeloze bureaucratie, gebaseerd op wantrouwen, en vervreemding van de mensen voor wie het systeem bedoeld is. De cultuursystematiek is bovendien een merkwaardig fenomeen: hij werkt centraliserend, terwijl de heersende mode juist is beleid zoveel mogelijk te decentraliseren. Dat de rolverdeling tussen Rijk, provincie en gemeenten dringend opnieuw moet worden vastgesteld, is Westerhof met Kunsten '92 eens. Naar zijn mening zou het kunstbeleid zich in de toekomst moeten concentreren op de capaciteiten van mensen, en niet op systemen. Voorwaarden daarvoor zijn: goed kunstonderwijs op school vanaf jonge leeftijd, een terugkeer naar een kunstbeleid in plaats van het vergelijken van de kunsten in een steeds breder opgerekt cultuurbeleid, en vertrou-

wen en controle achteraf in plaats van een enorme controle vooraf. Dan kan het beste door de introductie van kunstpauzen, 'mensen met gezag om de anderen te kunnen dienen'.

Denk andersom

Om te typeren wat het cultuurnotasysteem in de kunstensector teweeg brengt, citeert Ellen Walraven uit *Over de democratie in Amerika* van Alexis de Toqueville:

Want het dun geaderde netwerk van kleine en uniforme regels breekt de wil niet maar verslapt hem, dwingt niet tot handelen maar biedt constant verzet tegen handelen, het vernietigt niet maar het belet dingen te ontstaan, het tiranniseert niet, het hindert, het compromitteert, verzwakt, verdooft en versuft.

Het betoog van Walraven is geïnspireerd op het artikel van Ton Bevers in de vorige Nieuwsbrief van Kunsten '92. Zij kan zich voor een groot deel vinden in zijn voorstel de artistieke plannen van kunstinstellingen het uitgangspunt voor de subsidieproce-

dure te laten zijn. 'Denk andersom, volg de kunst en je krijgt de dynamiek vanzelf.' Het systeem nu leidt tot strategisch opereren van kunstinstellingen, die zich uit eigenbelang naar de speerpunten van de overheid voegen. In artistieke zin levert dat niets op, en – erger nog – meer dan de speerpunten produceert het systeem als impliciete waarde dat de overheid zichzelf graag wil terugzien in wat hij subsidieert. Begin daarom bij de kunst. Anders dan Westerhof ziet zij niets in een kunstpauze voor de verdeling van subsidies. Zij pleit voor een 'monitorcorvee' van kunstinstellingen zelf, het delen van expertise en het koesteren van de verhitte discussie over het verdelen van het geld. 'Enige *pain in the ass* mag er wel blijven', vindt ze. Ieder systeem heeft tegenkracht nodig.

De bijdragen van Oeds Westerhof en Ellen Walraven en het verslag van het debat kunt u downloaden via www.kunsten92.nl.

vragen. Het Filmfonds kan dan veel taken die het zichzelf de afgelopen jaren heeft opgelegd, alsmede enkele taken waarmee het door het ministerie werd opgezet afstoten: educatie, statistiek, distributie, vertoning, de promotie van Nederlandse films in het buitenland, de filmhuisconsulent, marketing.

Toch zien we ook dat het geschetste model van de raad zelf nog niet vanzelf het succes in zich draagt. Het kan, zoals eerder betoogd, ook erg goed misgaan. We moeten er voor waken dat het initiatief niet verzandt in bemoeizucht, regelgeving en hermetisme. In een instituut dat vooral met zichzelf bezig is en veel geld kost. De filmsector is daar – terecht – allergisch voor geworden. Het initiatief kan werken als het vanuit bevoegdheid en met verstand van zaken en kennis over filmmaken gerund gaat worden. Openheid en lef zouden het instituut moeten bepalen. Het zijn kernwoorden waar de filmsector klaar voor is, maar de bestuurders in de sector nog niet allemaal. Daarom wordt het erg belangrijk hoe en door wie het instituut zal worden geleid.

Carolien Croon is directeur van de Nederlandse Vereniging van Speelfilmproducenten

1 Zie voor meer feiten en cijfers het onlangs gepubliceerde sectoronderzoek dat in opdracht van de Federatie Filmbelangen werd uitgevoerd door Research voor Beleid.

KUNSTEN '92 EN HAAR ACHTERBAN

In de afgelopen maanden heeft studente Nicole Corstanje onderzocht hoe de relatie tussen Kunsten '92 en haar achterban er voorstaat. Uit de antwoorden van leden en donateurs op vragen in een schriftelijke enquête blijkt dat het merendeel van de respondenten het eens is met de missie en de belangrijkste doelstellingen van de vereniging: bovensectorale belangenbehartiging, 1% van de Rijksbegroting voor kunst, cultuur en cultuurbehoud en het stimuleren van het debat over kunst, cultuur en het cultuurbeleid in Nederland.

Dit betekent dat Kunsten '92 leden aantrekt met dezelfde doelstellingen voor ogen als de vereniging zelf. Volgens de meeste respondenten verwezenlijkt Kunsten '92 deze doelstellingen echter slechts gedeeltelijk. Een groot deel van hen had daar begrip voor, gezien de beperkte financiële middelen en de afhankelijkheid van andere partijen. Daarnaast voldoet de vereniging goed aan de verwachtingen van de meeste respondenten op de overige organisatieonderdelen die voor de kwaliteit van de relatie van belang zijn: de activiteiten, de communicatie met de achterban en de organisatiestructuur. Wel had een deel van de respondenten behoefte aan meer informatie over specifieke onderwerpen, zoals informatie over de lobbyactiviteiten van de vereniging.

Geconcludeerd kan worden dat de kwaliteit van de relatie tussen Kunsten '92 en haar achterban goed is. Deze conclusie wordt ondersteund door een overzicht van het ledenverloop door de jaren heen. Daaruit blijkt dat het aantal leden sinds de oprichting alleen maar is gestegen en dat het grootste deel van de leden lange tijd lid blijft. De vereniging weet haar leden dus aan zich te binden en dat kan alleen als die tevreden zijn.

Na het afstuderen van Nicole Corstanje op 29 september 2005 kunt u het onderzoek via www.kunsten92.nl downloaden.

Vereniging Kunsten '92
Herengracht 62
1015 BP Amsterdam
telefoon (020) 4220322
fax (020) 4220400
e-mail: info@kunsten92.nl
website: www.kunsten92.nl

BESTUUR

Ad 's-Gravesande (voorzitter)

Jack Verduyn Lunel (vice-voorzitter)
directeur Koninklijke Academie Den Haag

Geert Van Itallie (penningmeester)
adjunct-directeur Paradiso

Jan Zoet
directeur Rotterdamse Schouwburg

Truze Lodder
zakelijk leider De Nederlandse Opera
Paul Koek
musicus, artistiek leider De Veenfabriek
Leiden

Emile Fallaux
journalist/ filmmaker/ hoofdredacteur
Vrij Nederland

Bart Visser
regisseur, beeld- en geluidskunstenaar

Peter Schrurs
directeur VPRO

Willem de Rooij
beeldend kunstenaar

Annelys de Vet
grafisch ontwerper

Rob Docter
directeur Berlage Instituut

Marion Schiffers
directeur Jongerentheater Nultwintig

Jan Raes
directeur Rotterdams Philharmonisch
Orkest

Geert Overdam
directeur Festival Boulevard Den Bosch

Jarrod Francisco
directeur Stichting LikeMinds

LEDENLIJST Academie Minerva (Hanzehogeschool, Faculteit der Kunsten), Akademie voor Kunst en Vormgeving 's-Hertogenbosch, AKI Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving, Alex d'Electrique, Amsterdam Sinfonietta, Amsterdamse Bach Solisten, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Amsterdams Uit Buro, ARCAM, ArhiNed, Armando Museum, Arti et Amicitiae, ASKO Ensemble, Associatie van Theaterinitiatieven, Associatie van Nederlandse Filmtheaters, 't Barre Land, Berlage Instituut, BIM, Bimhuis (Stichting Jazz in Amsterdam), Bodytorium, Bureau Menno Heling, Camerata Trajectina, Cappella Amsterdam, Carré, Cello Octet Conjunto Iberico, Centraal Museum, Centrum Beeldende Kunst Emmen, Centrum Electronische Muziek, Chabot Museum, Chassé Theater, Cinemien, Cinekid Amsterdam, Circomundo, Combattimento Consort Amsterdam, Conny Janssen Danst, Conservatorium Groningen (Hanzehogeschool, Faculteit der Kunsten), Conservatorium van Amsterdam, Contactorgaan van Nederlandse Orkesten, Cosmic, Crossing Border Festival, Cultuurnetwerk Nederland, Dance Works Rotterdam, Dansers Studio, Dansateliers, Dansgroep Krisztina de Châtel, Danstheater AYA, Danswerkplaats Amsterdam, DasArts, De Balie, De Beyerd, De Doelen, De Ereprijs, De Kleine Komedie, De Kunstconnectie, De La Mar Poppentheater, De Nederlandse Bachvereniging, De Nederlandse Jazzdienst, De Nederlandse Opera, De Nieuw Amsterdam, De Nieuwe Kerk, De Paardenkathedraal, De Rode Hoed, De Stilte, De Theatercompagnie, De Vrije Academie, De Wassen Neus, De Wetten van Kepler, De IJsbreker, Delta Ensemble, DIFA, Directie Overleg Dansgezelschappen, Dogtroep, Dr. Anton Philipszaal, Dutch Jazz Connection, Ebony Band, El Hizra - Centrum voor Arabische Kunst & Cultuur, ELS Inc., Ensemble Insomnio, EuNetArt, Europese Stichting Joris Ivens, Federatie Filmbelangen, Federatie Kunstuitleen, Federatie van Kunstenaarsverenigingen, Felix Meritis, Filmtheater 't Hoogt, Firma Riëks Swarte, Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten, Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, Fonds voor de Letteren, Fonds voor de Amateur- en Podiumkunsten, Fonds voor de Scheppende Toonkunst, Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing, Fontys Hogescholen Kunsten, Fotografen Federatie, Fra Fra Sound/ Fra Fra Big Band, Frascati, F.T.S. Tryater, Galerie Bond Nederland, Gasthuis werkplaats & theater, Gate Foundation, Gaudeamus, Gemeentearchief Amsterdam, Gemeentemusea Arnhem, Genootschap van Nederlandse Componisten, Grachtenfestival, Grand Theatre Groningen, Golden Palace, Groningen Dansstad, Groninger Museum, Growing up in Public, GVR, Haags Centrum voor Actuele Kunst, Haags Gemeentemuseum, Handtheater, Hans Hof Ensemble, Henneman Strijkkwartet / Tentet & Ab Baars Trio, Het Amsterdams Fonds voor de Kunst, Het Brabants Orkest, Het Collectief, Het Concertgebouw, Het Filiaal, Het Gelders Orkest, Het Internationaal Danstheater, Het Maurits Binger Instituut, Het Mauritshuis, Het Mondriaan Kwartet, Het Muziektheater, Het Nationaal Pop Instituut, Het Nationale Ballet, Het Nationale Toneel, Het Rijksmuseum, Het Syndicaat, Het Toneelgezelschap Beumer en Drost, Het Veem Theater, Het Zuidelijk Toneel Hollandia, Historisch Museum Rotterdam, Hogeschool Maastricht, Hogeschool Rotterdam / Willem de Kooning Academie, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Holland Dance Festival, Holland Festival, Holland Symfonia, Huis aan de Amstel, Huis van Bourgondië, ICP Orkest, International Band Music Academy, International Documentary Filmfestival Amsterdam, International Film Festival Rotterdam, Ins Blau, Introdans, Jan van Eyck Academie, Jazz Orchestra of the Concertgebouw, Jeugdorkest Nederland, Jeugdtheater Amsterdam/ de Krakeling, Jeugdtheatergroep Burrrp, Jeugdtheatergroep Dox, Jeugdtheaterschool Zuid-Holland, Joods Historisch Museum, Keesen & Co, KIK Productions, Koor Nieuwe Muziek, Koninklijk Conservatorium, Koninklijk Concertgebouworkest, Koninklijk Theater Carré, Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten Den Haag, Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaarsvereniging, Koninklijke Schouwburg, Kontrans, Koor Nieuwe Muziek, Koorenhuis centrum voor kunst en cultuur, Korzo Theater, Kröller Müller Museum, Kunst en Cultuur Drenthe, Kunst en Cultuur Noord-Holland, Kunstgebouw, Kunsthal, Kunstkanaal, Landelijk Centrum Amateurdans (LCA), Leo Smit Stichting, Letterkundig Museum, Limburgs Symphonieorkest, Los Bewegingstheaterwerkplaats, Lucent Danstheater, LUX Nijmegen, Luxor Theater, Maarten Altena Ensemble, Maastrichts Theaterensemble Het Vervolg, Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, Made in da Shade, Makadam Theater, Maritiem Museum Rotterdam, Materiaalfonds voor Beeldende Kunst en Vormgeving, Mediamatic, Mondriaan Stichting, Mug met de gouden tand, Museum Catharijneconvent, Museum de Paviljoens, Museum het Kruihuis, Museum Jan Cunen, Museum Slot Loevestein, Museum Suriname, Museum Waterland, Muzenis, Muziekcentrum van de Omroep (MCO), Muziekcentrum Frits Philips, Muziekcentrum Vredenburg, MuziekGroep Nederland, Muzieklab Brabant, Muziekschool Amsterdam, Muziekschool Waterland, Muziektheater Festival, Nationaal Jeugd Orkest, Nationaal Pop Instituut, Nationale Reisopera, Nederlands Architectuur Instituut, Nederlands Blazers Ensemble, Nederlands Danstheater, Nederlands Filmmuseum, Nederlands Film Festival, Nederlands Fonds voor de Film, Nederlands Instituut voor de Animatiefilm, Nederlands Instituut voor Filmeducatie, Nederlands Jazz Archief, Nederlands Kamerkoor, Nederlands Literair Productie -en Vertalingenfonds, Nederlands Philharmonisch Orkest, Nederlandse Vakgroep Keramisten, Nexus Instituut, Nieuw Ensemble, Nieuwe Muziek Zeeland, Noord Nederlands Toneel, Noorderzon Festival, Opera Studio Nederland, Opera Zuid, Orgacom, Organisatie Oude Muziek, Orkater, Orkest De Volharding, Orkest van de Achttiende Eeuw, Orkest van het Oosten, Overstekend Wild, Paradiso, Passionate, Perdu, Proma/Rumbatà, Persmuseum, Platform voor Amateurkunst, Poetry International, Projectbureau Konings Kunst, Rabotheater Hengelo, Raduga Ensemble, Raras Buduya, RASA wereldculturencentrum, Raz/Hans Tuerlings, Ricciotti Ensemble, Rotterdam Festivals, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Rotterdams Wijktheater, Rotterdamse Kunststichting, Rijksakademie van Beeldende Kunsten, Sandberg Instituut, Scapino Rotterdam, Scheepvaartmuseum, Schönberg Ensemble, Schönberg Kwartet, Schreeuw, Slagwerkgroep Den Haag, Splendor, Springdance Festival, Stadsschouwburg Amsterdam, Stadsschouwburg Nijmegen en Concertgebouw 'De Vereniging', Stadsschouwburg Rotterdam, Stadsschouwburg Utrecht, Stamina, Stedelijk Museum Amsterdam, Stedelijk Museum De Lakenhal, Stedelijk Van Abbemuseum, STEIM, Stella Den Haag, Stichting Actuele Muziek Brabant (STAMB), Stichting Almeerse Theaters, Stichting Amsterdams Kamermuziekcentrum De Suite, Stichting Architectuur Lokaal, Stichting Artisjok/Nul-twintig, Stichting Ateliers 63, Stichting Aurelia Saxofoonkwartet, Stichting Beeldende Amateurkunst, Stichting Buitenkunst, Stichting Centrale Discotheek, Stichting CREA, Stichting Date, Stichting De Appel, Stichting dOek, Stichting European Nederland, Stichting Fotografie Noorderlicht, Stichting International Folkfestival, Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA), Stichting Internationale Concerten en Werkgroepen, Stichting Intro, Stichting Jam, Stichting Kunst en Openbare Ruimte (SKOR), Stichting Lezen, Stichting M97, Stichting NedArt, Stichting Internationale Concerten en Werkgroepen, Stichting Stadsschouwburg en Philharmonisch Haarlem, Stichting Strijkkwartetten Nederland, Stichting The Amsterdam Baroque Orchestra, Stichting The Pighting/ The Lunatics, Stichting Unisono, Stichting Vrouw en Muziek, Stichting WMC Kerkrade, Stichting Yo!, Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties, Stimuleringsfonds voor Architectuur, STIP-Producties, STOA, Stroom HCBK, Studio's Onafhankelijk Toneel, Submarinechannel, SVP-Kunst, Tamar Muziektheater, Teylers Museum, The Amsterdam Summer University, The CODA Consultancy, Theater aan het Spui, Theater Artemis, Theater Benjamin, Theater De Citadel, Theater De Engelenbak, Theater Gnaffel, Theater Instituut Nederland, Theater Kikker, Theater Lantaren/Venster, Theaterbureau Slot, Theaterbureau Zimihc, Theatercombinatie Bellevue/Nieuwe de la Mar, Theaterfestival Boulevard, Theatergroep Carver, Theatergroep Delta, Theatergroep Drie Ons, Theatergroep Suver Nuver, Theatergroep Vis à Vis, Theaterproductie Rotterdam/RO-Theater, Theaters Diligentia & PePijn, Theaterwerkplaats Generale Oost, Theater Zeebelt, Toneelgroep Amsterdam, Toneelacademie Maastricht, Toneelgroep Oostpool, Toneelschuur Producties, Totaal/de Kazerne, Terschellings Oerol, Uit in Vlissingen, Utrechts Centrum voor de Kunsten, V2, Van Gogh Museum, Vereniging Haagse Kunstkring, Vereniging Jeunesses Musicales Nederland, Vereniging Muziekscholen Overleg Noord-Holland, Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles, Vereniging Nederlandse Poppodia, Vereniging Schrijvers en Vertalers, Vereniging van Openbare Bibliotheken (NBLC), Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis, VERES, Virtueel Platform, VIVID Vormgeving, Vrienden van het Filmarchief, Waag Society, Walter Maas Huis, Warner en Consorten, Westergasfabriek B.V., Willem Breuker Collectief, Wintertuin, Witte de With, Xenakis Ensemble, Zeeland Nazomer Festival.